



R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. V. De consensu conditionato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

§. II. Per Epistolam.

1. Cum certum sit, etiam per Epistolam, ut ceteri civiles contractus possit Sacramentum Matrimonii celebrari, solum hic ejus praxim apponere debemus, quam his verbis affert Castrop. p. dicta d. 2. p. 9. *Debet traditio, & acceptatio viri, & contrahentis coram eodem Parocho, & Testibus fieri, alias non possunt testari de Matrimonio. Id vero fiet, si scribas Maria, te ipsum in matrimonium ei tradere, eamque in uxorem, ex tunc accipere: ipsa quoque tibi tradere, & traditionem à te factam acceptare. Et tibi, quomodo traditio, & acceptatio viri, & contrahentis sit coram Parocho, & Testibus. Existimo tamen, necessarium esse, quod Parochus, & Testes agnoscant tuas litteras, ut sciant, ejus traditionem mulier acceptat, ut narrat Coninch. Hæc Castropalaus.*

2. Dices, is, qui per Epistolam (idem) qui, per Procuratorem contrahit Matrimonium, ignorat, an alter sit bene dispositus ad Sacramentum ejusque effectum suscipiendum. Ergo subit periculum cooperandi cum peccato alterius, si forte ille sit in statu peccati.

3. Respondeo. Cum quilibet, sit existimandus bonus, nisi contrarium constet, poterit alius morali certitudine presumere, alium esse bene dispositum.

4. Illud certe advertendum est, ipsos principales contrahentes debere esse in statu gratiæ, non quidem necessario eo tempore, quo Procuratorem constituent, vel Epistolam scribant, sed eo, quo verisimile est, fore, ut Procurator nomine ipsorum contrahat, vel quo Epistola legatur, quia, ut diximus, & fusè dicemus inferius, ipsi principales sunt Ministri, & susceptores hujus Sacramenti. Lege Sanch. dicta disp. 11. n. 29. & 30. Procurator autem ipse non peccat, si dum contrahit Matrimonium, est in statu lethalis peccati: quia nec recipit in se Sacramentum, nec nomine suo ministrat.

Dæ Monitiones ad contrahentes per Procuratorem, vel Epistolam.

5. Prima, Sanch. l. c. n. 31. hic apposita monet, optimè facturos contrahentes per Procuratorem, vel Epistolam, si deinde per se ipsos iterum contrahant, ut certius sit matrimonium, si forte illegitimum quid intulerit. Ne timeas (inquit) de iteratione, quia licet in aliis Sacramentis, manente eadem materia, prohibeatur, non tamen prohibetur in Sacramento Matrimonii, quia hoc fundatur in ratione contractus civilis, qui iterari ex se potest, & solet. Adde tamen (ut patet ex iis, quæ dicuntur inferius tract. 5. de matr. ut Sacram. cap. 3. n. 3.) non semper fieri Sacramentum, quoties renovatur consensus, sed solum, quando primo, perficitur contractus, si antea propter aliquem defectum legitime perfectus non fuit.

6. Secunda, Prudenter monet Coninch. d. 24. num. 80. sine, in hunc modum: *Sed hæc* (contrahere scilicet per litteras) *extra necessitatem non sunt practicanæ, quia alia via commodiores possunt facile reperiri.* Hæc ille, & certe, etiam quando est necessitas, securior via est per Procuratorem, quam per litteras.

CAPUT V.

De Consensu conditionato.

§. I. Quid, & quomplex sit conditio.

1. Matrimonium (sicut, & ceteri contractus) potest, quantum ad præsens institutum facit, duplici modo contrahi. Primò, absolute, ut, *Te in uxorem duco.* Secundò, sub conditione, ut, *Te in uxorem duco, si tuus Pater approbaverit.* Qui duo modi contrahendi, valde differunt; Consensus enim absolutus vult, & de

facto parit eodem ipso momento, quo exhibetur, translationem domini in corpus: At conditionatus vult quidem eandem domini translationem, sed vult, eam non haberi, si appositæ conditio deficiat. Lege G. Hurt. d. 7. differ. 11.

2. Hinc fit, ut Matrimonium absoluto consensu celebratum, nihil expectare debeat, ad suos effectus producendos. Debeat verò celebratum consensu conditionato; suspenditur enim perfectio contractus, usque ad adventum conditionis, nam propterea nihil interim innovandum, nec conjuges se, tales tractare queunt.

3. Iam verò ejusmodi conditionum divisiones variae sunt. Prima divisio; Alia est de presenti: ut, *Te duco, si virgo es.* Alia de præterito, ut, *Te duco, si sacro interfuisti;* Alia de futuro, ut, *Te duco, si Panormum te transferes: si tantam dotem dabis, &c.*

4. Secunda divisio. Quæcunque ex dictis conditionibus potest esse de re impossibili Physicè, ut, *si volabis, si volasti, &c.* vel de re admodum difficili, quæ æquiparatur impossibili, imò, & impossibile vocatur, ut, *si montem zircum mibi donaveris,* vel de re impossibili moraliter id est de re turpi, seu contra leges, ut, *si mendacium dixeris, &c.*

Rursus potest esse de re possibili, sive necessaria, ut, *Si eras oriens Sol, live contingente, ut, si Navis ex Asia venerit.*

5. Tertia divisio. Hæc contingens potest esse, vel solum dependens à tua potestate, nam ideo dicitur potestativa, ut, *si Venarum ibis;* Vel casualis, ut, *si cras fulgurabit, si Navis ex Asia venerit, &c.* hæc enim in tua potestate non sunt; Vel mixta, id est partim dependens à tua potestate, partim à potestate alterius, ut, *si officium à Rege impetraveris,* id enim dependet à me acceptante, & à Rege officium conferente.

6. Hic te moneo, has Contingentes condiciones non raro apponi, tanquam terminos, vel tanquam diem præfixum, non tanquam conditiones, ut, *Duco te, si morietur meus pater,* id est quando morietur.

7. Quarta Divisio admodum notanda, Conditionum alia est, quæ inest contractui, & contractui exposcit, sine qua scilicet contractus esse non potest, ut, *Te duco, si tu consenseris.* Alia, quam contractus ipse non exigit, nec tamen est contractui contraria, ut, *Si pater consenserit, si mendacium dixeris, si furum feceris, &c.* Alia, quæ ipsi contractui contraria est, ut, *Te ducam, si non transuleris dominium tui corporis ad prolem generandam.*

8. Quinta denique. Alia est positiva, ut sunt præcedentes, præsertim, quando dependent ab altero ex coniugibus, ut, *Te duco, si Romam adieris.* Alia est negativa, ut, *Te duco, si Romam non adieris.*

9. Adverto Primò, aliquos nihil distinguere inter Matrimonium conditionatum, & consensum conditionatum; Sed certè Sanch. lib. 5. d. 5. num. 5. bene docet, consensum posse esse conditionatum, Matrimonium verò nequaquam, quia nimirum, quando consensus est conditionatus, nullum adhuc est verè Matrimonium; at quando deinde purificata est conditio, fit verum Matrimonium, quod jam nullo modo conditionatum est, sed absolutum, quia per adventum, conditionis transit in absolutum. Vides ergo quomodo Matrimonium nunquam est, nisi si absolutum. Moneo nihilominus, nos, & Doctores passim vti hac voce Matrimonii conditionati, per illam solum significantes, tunc Matrimonium nondum esse perfectum.

10. Adverto Secundò, quando inferius sæpè dicemus, per aliquas condiciones ex dictis vitari contractum Matrimonii, sensum esse tunc Matrimonii contractum esse nullum. Quando autem dicemus, aliquam ex iisdem conditionibus rejici, seu haberi pro non adjecta sensum esse, contractum esse validum, de conditione autem illa nihil esse laborandum; cum habenda sit perinde ac appositæ nequaquam fuisset. Sed per singulas condiciones discurremus.

§ II. Matrimonium sub conditione praesenti, vel praeterita.

1. **C**onditio de praesenti, vel de praeterito non suspendit Matrimonium, seu non reddit illud conditionatum, sed, vel est certo Matrimonium, vel certo non est. Ratio ducitur ex natura contractus conditionati cujuscunque. Si enim conditio existit, vel existit, jam purificata est conditio, & consequenter certo contractus obligat: si verò non existit, vel non existit, in non adest conditio, & consequenter contractus vitatur, & certo non obligat, quia solum sub illa voluit, se obligare contrahens. Ita Sanch. l. 5. matr. d. 6. n. 10. De Lugo d. 22. de iust. num. 335. alique.

2. Extenditur hæc doctrina ad conditiones turpes; quamvis enim mox dicturi sumus, conditionem turpem de futuro vitare contractum, & illum reddere nullum, tamen eadem conditio turpis de praesenti, vel praeterito, sicuti non suspendit contractum, quia, ut dictum est, conditio de praeterito, vel praesenti certo existit, vel certo non existit, ita non vitat. Ratio autem differentiae est, quia, ex turpi de futuro, allicerentur homines ad turpia patranda, si contractus sustinendus esset media illa turpi conditione futura, at hoc inconveniens non adest in turpi de praesenti, vel de praeterito, cum tunc supponatur, delictum jam fuisse patratum, ergo non est, unde non sustineatur.

3. Extendenda esset eadem doctrina data num. 11. ad conditiones de praesenti, vel de praeterito physice, impossibiles, id, quod colligetur ex dicendis mox §. 5. & videri possunt Pontius, lib. 3. cap. 4. num. 12. & Castropalaus d. 2. p. 11. §. 3. n. 5. extendentes; Thomas verò Sanchez l. 5. d. 4. non extendens.

4. Inquires. Ad valorem Matrimonii requiritur ne cognitio existentiae talis conditionis, v. g. si sic tecum contrahat puella; Si es nobilis, vel si habes, vel, si habuisti officium à Rege, tecum contraho: necessarium est, ut ipsa sciat tuam nobilitatem, vel tuum officium? Respond. si non novit, dicendum est, non statim, sed solum quando noscet, fore validum Matrimonium?

5. Respondeo. Ita putat Coninch. d. 29. sub. 1. num. 6. Ratio est, inquit, quia ad Matrimonium opus est, ut uterque contrahens fiat consensus alterius. At in casu hoc dum puella nescit tuam nobilitatem, non potest tibi notus esse ejus consensus, quia, si sub conditione sibi ignota consentit, non minus ejus dissensus conjici potest, quam consensus.

Confirmatur, quia id esset, ac si diceret puella; Accipio te in vivum, vel non accipio, quo pacto certum est, esse, invalidum Matrimonium.

6. Verum Sanch. & Hurtad. d. 7. diff. 2. citans Sanch. sequitur Castropalaus d. 2. p. 11. §. 3. merito putant, fore statim validum Matrimonium, si vera est conditio. Ratio est, quia puella non consentit sub conditione nobilitatis, vel officii sibi noti, sed sub conditione nobilitatis, officii, si hæc existant, hunc autem consensus jam tu cognoscis, licet non cognoscas illum, ut procedentem à cognitione nobilitatis, vel officii.

Ad confirmationem dic, esse disparitatem maximam, quia formula illa nec assensum, nec dissensum determinatè significat, cum in casu nostro clarè significetur, ut dictum est, consensus determinatus sub existentia conditionis, licet non sub notitia illius.

7. Ex dictis igitur, erit quidem necesse, ut puella cognoscat, an tu sis nobilis, vel officium obtinueris, ut videat, an Matrimonium fuerit validum, necne, non verò ut illud validum fiat.

§. III. Sub Conditione de futuro necessario.

1. **A**Conditione de futuro necessario, ut, *Duco in uxorem Bertam, si raras sol oriatur*, non suspenditur contractus Matrimonii, sicuti, nec ceteri contractus

Ratio est, quia prædicta conditio, tam ad suspendendum, quam ad demonstrandum consensus, non ducitur, apponitur esse censetur: ut scilicet sit determinativus, non conditionatus sic: *Sicuti certum, si raras solem, si certum est me Bertam ducere.*

2. Quod si facis sensum sic: *Duco Bertam, si oriatur sol*, non est mirum, te debere expectare, cum non, quia tunc illud *Cras* est tempus prædictum, cum in hoc posteriori sensu, hæc verba continentur Matrimonium: an sponsalia, dixi superius, tr. 3. de spons. d. 2. num. 30.

3. Adde, evenire posse, ut contrahentes, sine praerantia, live consulto, verè voluerint expectare prædictam conditionem necessariè impletionem (id quod etiam in jecturis colligendum) & tunc suspenderetur consensus, quia tunc, ut supponimus, verè sub illa sensum præbuerunt, & voluerint facere sensum non explicatum.

4. Atque ex hoc Addio vide, an conciliare ad Pontium, & Sanchez. Hic enim lib. 5. matr. d. 2. n. 1. habet doctrinam à nobis hæcenus allatam. Pontius, l. 3. c. 1. num. 12. dum eam ex parte negat, videtur errasse id, quod nos in prædicto Addio monuimus.

5. Notat ibidem merito Sanchez loc. cit. num. 2. conditio in se sit contingens, sed certo futura, ut, *Si Antichristus nasceretur*, non suspendere consensus: ceterum id sit de futuro certo, & quævalere necessario. Non assentior Pontio loc. cit. num. 13. dycenti, consensus suspendi, usque ad conditionis eventum: cum enim incertum, inquit, quando Antichristus v. g. nascetur, debet expectari ejus temporis adventus. Non assentior sententia, siquidem tu non contraxisti sub conditione *Antichristus tali tempore nasceretur*, sed *si Antichristus nasceretur*, quod certum est, & tibi satis cognitum.

Ne tamen excidat hic debere etiam addi illud, quomodo addidi num. 2. & 3.

§. IV. Sub conditione de quocunque futuro contingente, sed non turpi.

Vbi

AN, ADVENIENTE CONDITIONE, necessarius sit novus consensus?

1. **I**n consensu sic, v. g. habito *Te ducis, si venis*, consensus, vel, si *Avus tuus te docuerit*, etc. Certum est, Matrimonium suspendi, quia sub illa conditione contrahis: accedente autem dicto consensu, vel certo item est, Matrimonii obligationem sublevari, cum jam purificata, id est posita sit conditio. Idem dic de quacunque alia conditione eorum, dummodo non sit turpis, ut *Tecum contraho, si venatum, si in terram expues, &c.* quia contrahentes prohibentur ponere ex sua libertate (silo impulerunt) condiciones, quas velint, modò non sint turpes, ut lege reprobata. Ita Averla q. 5. matr. sess. 6. f. 1. Contra Sorum, & alios.

2. Sed difficultas est gravissima hic, & in similibus consensibus conditionatis, vel consensibus respectibus tempus futurum, ut, *Te ducis, si tantum duxeris assignaveris*, *Te ducis pro die crastino*, in quibus certum est, non esse Matrimonium ante adventum prædicti temporis. Difficultas (inquam) est, An purificata jam conditione dotis, seu adveniente tempore deligantur, datur iterum actum consensus exhibere ad valorem Matrimonii, an satis sit prior ille consensus exhibitus ante conditionis, vel temporis adventum, ita, ut conditio, vel tempore positus, statim, sine novo tuo actu, validum sit Matrimonium.

3. Respondeo. Doas de morte esse sententias. Pontius sustinet, non requiri novum consensum, sed statim validum esse posita conditione, Matrimonium. Ita Sanchez.

1. *matr. d. 8. n. 5. Coninch. d. 29. n. 11. Q. Hurr. d. 7. diff. 2. De Logo de lust. d. 22. §. 14. n. 386. & iterum de parric. d. 13. §. 1. n. 11. Castrop. d. 2. p. 11. §. 2. n. 5. alique ab ipis citati, quorum potissima ratio est, quia consensus ille conditionatus verus consensus est, licet (quia sub illa conditione) imperfectus. Si ergo non est revocatus, ut supponi semper debet, idem manet adveniente conditione: & quia non amplius pendet à conditione, jam perfectus erit, & absolutus: Vi quid igitur necessaria est alterius novi consensus accessio?*

4. Quod si ab his Auctoribus requiritur, quando nam vi Tridentini Parochus, & Testes debent assistere dicto matrimonio, quando sit consensus conditionatus, an quando impletur conditio?

Respondet Sanchez *loc. cit.* quando sit consensus conditionatus, quia tunc verè exhibetur consensus ad matrimonium; Sicuti iidem assistere debent matrimonio, quod sit per Procuratorem, non verò constitutioni Procuratoris: At vero Coninch & Hurtadus locis citatis respondent, debere assistere etiam, quando impletur conditio, quia illi debent esse Testes matrimonii, at Testes esse non possunt matrimonii jam contracti, si solum assistent conditionato consensui, non vero impleti conditioni.

5. Verum secunda sententia sustinet requiri novum consensus, sine quo ille prior conditionatus consensus etiam adveniente conditione, constitueret solum sponsalia absoluta, non verò constituerent matrimonium. Ita Pontius l. 3. *matr. c. 14.* citans S. Thaliisque, Baunius fusè *tratt. 12. §. 20.* Latè item Decisio Rotæ apud Dian. p. 6. in *causæ libri Dec. 2.* alique, quorum ratio præcipua esse debet, quia licet ille consensus conditionatus sit, certè consensus, tamen est imperfectus, ut ipsi Adversarii faciunt: ergo, etiam adveniente conditione, imperfectus ex se manebit. Probatur consequentia, quia in se remanet ille idem, qui erat antea, nec adventus conditionis aliquid influit in illum. Quare, si tunc non habebat efficaciam ad perfectè obligandum, non habebit ex se post conditionem.

6. Quod autem consensus conditionatus non habeat tantam efficaciam, patet, quia secus non posset valide revocari ante completam conditionem; sicuti non potest consensus absolutus. Et secus, huic consensui conditionato non praevaleret consensus absolutus, quo quis init cum aliqua matrimonio absolute, relicta ea, cum qua ante completam conditionem sub conditione contraxerat, ut praevalere docemus omnes.

7. Quare licet (ut videri potest apud Auctores citatos) concedatur, ejusmodi conditionatum consensum modo dicto imperfectum, obligare contrahentem in ceteris materiis, in quibus, adveniente conditione regulariter, non debet, ad inducendam obligationem, accedere novus consensus, quia contrahens voluit, se obligare pro illo tempore, quo accedet conditio; id tamen in matrimonio concedere non possumus: non solum, quia, cum gravissimus sit, & indissolubilis contractus, requirit perfectissimum consensum, sed, quia in matrimonio obligatio non oritur ex promissione, qua se quis velit obligare, sed ex ipso actuali actu, ex vi cujus efficaciter se obligat; huic enim actui; tanquam materię proximæ, adheret ratio Sacramenti à Christo Domino instituti.

8. Ex his vides, in hac sententia Parochum, & Testes huic novo consensui assistere omnino debere, quia solum per hunc consensum contrahitur Matrimonium, cum in conditionato, adveniente conditione, addit solum ratio sponsalium.

9. Dices cum Castropalao citato, Quando Matrimonium de presenti contrahitur, prius suum consensum exprimitur, vir, sub conditione tamen in se imbibita, quod mulier consentiat, qua consentiente, opus non est, ut vir de novo consentiat, sed ejus consensus, qui in se conditionalis erat ante mulieris consensum, redditur absolutus, & perfectus, mulieris consensu adveniente. Ita ergo

in casu nostro adveniente conditione, non erit necessarius novus consensus,

10. Respondeo. Negari consequentiam posse. Nam viri consensus de presenti, moraliter, & secundum humanam commercia, idem censetur esse ante, & post mulieris consensum: quod certè nimis manifestè non habet consensus sub futura conditione, qui solum perseverare judicatur ex eo, quod nondum est revocatus, at ille de presenti idem censetur durare, quia tunc elicitur; & quidem prudenter judicatur, ac si actu eliciatur post mulieris consensum. Quare consensus novus non est necessarius.

Confirmatur, quia viri consensus de presenti, ita præcedit consensus mulieris, ut ex circumstantiis clarè appareat, esse vir in tali dispositione, ut mulier, primo consensisset, sequeretur, & ipse cum suo consensu: Quare non est mirum, si novus non sit necessarius, sufficit enim consensus cum ejusmodi affectione: id quod certè non est in casu conditionis de futuro, in quo multæ possent contingere mutationes, &c.

11. Ex his duabus sententiis hæc posterior militat certior sit: ceterum priorè sententiam, cum ea tantorum virorum sit, commodèque ratione fulciatur, quæ fronte improbabilem appellaveris: Quare merito vitamque probabilem esse, superius *tratt. 3. de spons. c. 3. §. 2. n. 10.* iudicavimus.

Conditio, si Pontifex dispensaverit.

12. Iam vero, ex allata decisione consequitur decisio illius similis difficultatis. An matrimonium initum inter impeditos sub conditione, si Pontifex dispensaverit, sit, validum statim, ac imperatæ dispensatio, an potius sit necesse, ut post eam impetratam, novus consensus accedat?

13. Respondeo, Sanchez, Coninch, Hurtadus, Castrop. *loc. cit.* non requiri, Pontius, alique citati, quos ego sequor requiri, consequenter putant. Rationes præcipuæ pro utraque parte sunt eadem, ac prædictæ; nam propterea idem de utraque sententia iudicium feratur, quod modo *n. 11.* ultimus de sententiis præcedentibus.

An hac conditio, si Pontifex dispensaverit, sit contingens?

14. Circa conditionem, si Pontifex dispensaverit, quæres hac occasione Primo, An semper sit connumeranda inter conditiones contingentes?

Respondeo, Non semper. Nam in iis rebus, in quibus solet dispensatio concedi, (licet solum ex gravi causa) inter contingentes est annumeranda, atque adeo erit obligatio expectandi, donec ea impleatur modo dicto *num. 1.* In iis verò, in quibus dispensari à Principe non solet, conditio dispensationis est connumeranda inter impossibiles, seu turpes, de quibus *mox §. 5.* Talis esset dispensatio Matrimonii inter fratrem, & sororem. Quare hi semper remanebunt inhabiles ad Matrimonium, siue apponatur conditio dispensationis, siue non: Idem igitur erit dicere: Ego te duco meam sororem, si Papa dispensaverit, ac dicere: Ego te meam sororem duco.

15. Quæres Secundo, Quisnam obligabitur procurare ejusmodi dispensationem solitam concedi (idem dic de aliis conditionibus, quæ procurari debent, ut Patris consensus, Advocati consilium, &c.) si quando Matrimonium sit sub dicta conditione dispensationis contractum.

Respondeo Castropal. *loc. cit.* citans Coninch, nemini ex contrahentibus id per se incumbere, nisi ad id speciatim se quis obligaverit. Incumbet ergo ei, inquit qui cupit contractum perfici. Expensas autem, ait, debere esse communes, quia utriusque negotium geritur. Quod dictum est de matrimonio, dic de sponsalibus, quando sunt contracta cum dicta conditione.

De dictis expensis multa dixi *tratt. 3. c. 5. §. 7. à num. 7.* Si

Si Pater consenserit.

16. Occasione item prædictorum, querunt hîc Doctores.

1. Quantum temporis debet expectari, si nullo præfinito termino aliquis sic constituit: *Te duco, si pater meus, vel tuus consenserit?*

Quærit II. Quid, si pater consentiat, sed deinde statim consensum revocet, & pugnetque? Et utraque quæstio erit etiam in sponsalibus sub eadem conditione contractis.

17. Respondeo ad primum. Prudentis arbitrio (ut fieri debere diximus) sæpe in similibus erit competens tempus definiendum.

18. Respondeo ad secundum, tunc non esse positam conditionem, quia illa celeriter addita repugnantia, absolutum Patris consensum moraliter non ostendit.

19. Major difficultas est, si Pater initio repugnet, sed deinde consentiat. In quo casu positam jam esse conditionem, atque adeo matrimonium obligare, docet Coninch. & Hortadus supra citati; Non esse positam, unde matrimonium non obligare, docent Sanchez, l. c. d. 7. num. 9. & Pontius, lib. 13. de matr. cap. 17. n. 11. quia, si Pater repugnavit, avolvit obligatio. Sed dic, amice, cur per te in casu num. 18. allato, statim, atque Pater consentit, non firmatur matrimonium, at nunc, statim, ac Pater repugnat, evanescit obligatio? Vellem à te hujus paritatis disparitatem.

20. Id fortasse vidit Castropalaus, l. c. n. 7. nam propterea huic difficultati, ita respondet, ut utrobique consideret celerem consensum, vel dissentium, Patris mutationem, nam, si rogatus Pater, inquit, ita firmiter dissentiat ut præsumi non possit, intra breve tempus arbitrio prudenti ejus consensum obtinendum esse, conditio absolute deficit, secus vero, si consensus ejus obtinetur intra breve tempus, tamen si bellis primum extiterit, sicuti impleta censetur conditio, si Pontifex dispensaverit, tamen si primæ, & secundæ petitioni non acquieverit, si postea dispensationem concesserit.

21. Quod dictum est regulariter. Cæterum rectè monet Averfa quæst. 5. matr. sect. 6. V. Sed hæc res; si intentio contrahentium fuit de consensu, quem statim, audito negotio, daret Pater tunc ad primum ejusdem notum standum esse. Vide apud eundem; quid fiet, quassido Pater taceat, & similia.

22. Si Pater erat mortuus, & tu apposuisti Matrimonio tuo hanc conditionem. *Si Patri placebit*, impossibilem conditionem apposuisti, unde de hoc consensu idem dicendum est, quod mox dicam univèrsim de conditione impossibili.

23. Quid, si Pater dicebat, priusquam ejus assensus explorari potuerit?

Puto, tunc impletam esse conditionem; & matrimonium valere. Ratio est, quia ejusmodi conditio: *Si Patri placebit*, regulariter apponitur, ne patrem filius offendat, si fortè matrimonium eligat sine ejus consensu quæ ratio cessat: si jam ipse decesserit.

24. Dixi (regulariter) Si enim verè apposita fuisset propter aliquid dependens à vita Patris, tunc sanè nullum erit matrimonium, quia advenire non potest conditio requisita.

§. V. Sub conditione de futuro impossibili physice.

Vbi

DE FUTURO MULTUM DIFFICILI.

1. **V**T, quæ sunt dicenda planiora fiant, tria distinguamus oportet. Primò, Contractus communes, de rebus temporalibus. Secundò, ultimas Testatorum voluntates. Tertio, contractum Matrimonii, quando hæc sub conditione impossibili exhibentur. Et exemplum quidem Primi est: *Equum tibi vendo, si tu volabis*. Secundi: *Relinquo Titio meo hæredi, vel legatario*

centum si volabit; Tertii: *Te duco in uxorem, si pater tuus si Cælium manu trigerit.*

2. Porro ex communi sententia Doctores, habes apud De Lugo de iustit. d. 22. num. 34. de Pontium, l. 3. cap. 3. n. 5. in primo hoc est in contractibus communibus, conditio impossibilis vitiosus, & contractus; ita ut, in exemplo allato, illa conditio sit nulla. Ratio est, quia ea conditio, sub qua venditio, poni nunquam potest, & consequenter etiam lura disponunt; vide Insti. de iustit. supra, l. 1. impossibilis, l. Non solum ff. de actionibus, nec per se vitio venditio.

3. Rursus ex communi sententia Doctores, apud eosdem habes ibidem, in secundo, hoc est in rebus ultimus voluntatibus (excipit Pontius, l. c. de institutione filii in hæredem, quando in potestate est) conditio impossibilis non irritat dispositiones ejusmodi conditio rejicitur, ac, si appositæ non fuerit. Vide tamen omnino quæ dicam num. 9. Vnde in exemplo allato num. 1. debentur Titio illa centum, licet est, quia licet nunquam evadere sit absolute illa testatoris dispositio, propterea, quod nunquam evenit conditio; tamen legislator in legibus affectualem num. 9. ita statuit, si ne captiosæ hæc dispositiones malo publico invehentur, siue quia præsumunt, siue talem ita velle.

4. Denique ex communi item, & certa sententia apud Doctores mox citandos, conditio impossibilis in Tertio, hoc est in Matrimonio, se habet sicuti in conditionibus dictis ultimarum voluntatum, non irritat dictum Matrimonium, sed ipsa regulariter (ut supra explicabo) rejicitur, ac si appositæ non fuisset, & Matrimonium statim est validum, si est inter personas habiles ad Matrimonium. Verum id, quomodo sit intelligendum, hujus loci est breviter explicare.

5. Equidem celeberrima est difficultas circa contrahentibus conditio impossibilis illos irritat, ut verò in matrimonio? Si respondeas, quia ita Decretum est à Gregorio IX. in cap. de condit. apposit. de iustit. ad dispositiones ultimarum voluntatum, ita transiunt à Legibus Civilibus mox num. 9. afferendis nullum satisfaciis. Nam princeps potest quidem in rebus temporalibus, propter bonum commune, supplet defectum consensu subditorum, & ita fecit in dictis rebus dispositionibus. At Ecclesia non potest supplet defectum consensu in Matrimonio, quod, ut supra vidimus, celebrari, nisi per proprium contrahentium consensum non potest.

6. Tanta visa est hæc difficultas Durando in 1. q. 1. quæst. 4. n. 9. ut dixerit se minimè percipere, nisi Ecclesia Matrimonium celebratum sub dicta conditione eundem pronuntiet, & ideo hanc difficultatem Doctores solvendam relinquit. Et Sanchez, quidem l. 5. matr. l. 1. postquam retulit sex aliorum explanationes dictæ dispositionis Gregorii IX. in qua ejusmodi Decretum connotetur, suam ipse adhibet. Cum autem hæc non placeat Joanni De Lugo l. c. d. num. 355. suam etiam in dicto cui, fortasse tuus, perinde, ac meus animus, non vult conquire.

7. Nos igitur facilem viam, & ceterè regiam inter duos statuimus cum Coninch d. 29. dub. 42. qui respondetur G. Hurt. d. 7. matr. differ. 10. dico enim potest Ecclesiam, sic decrevisse regulariter, quia cum nullo intentio contrahentium, an scilicet contrahentibus irritam illam conditionem impossibilem sine animo contrahendi, an potius cum vero contrahendi animo, & illam illam adhibuerit per jocum, vel per ignorantiam. Ecclesia præsumit hoc posterius, quod est in favorem validitatis Matrimonii, & consequenter validum Matrimonium pronuntiat, & conditionem habet, ac si appositæ non fuisset.

8. Dico Secundò. Si tamen constet, conditionem illam impossibilem appositam fuisse sine animo contrahendi, vel cum animo volendi verè expectare illam.

certe in foro conscientiae nullum fore Matrimonium, & probati si id possit, etiam in foro fori, nam propterea antecedenti dicto, & num. 4. appositum illud (regulariter.) Ratio est, quia consensus Matrimonii totus, quantus quantus est, dependenter fit ab animo contrahentis.

9. Quamvis autem num. 3. absolute, & sine distinctione dixerimus, dispositiones ultimarum voluntatum celebratas sub conditione impossibili valere reiecta conditione, ita disponentibus iuribus, ut innuimus num. 3. unde id intelligi in vtroque foro teneat Turrianus? d. 15. dub. 9. num. 9. tamen Sanch. & Vasq. quos citat, sequiturque De Lugo, loc. cit. a n. 342. aiunt in dictis ultimis voluntatibus debere servari idem, quod dictum a nobis est modo in Matrimonio, id est eas factas sub modo impossibili, valere regulariter in foro externo, idque quando aliunde non constat de voluntate Testatoris, at non valere, si constat Testatorem apposuisse illam conditionem impossibilem sine animo disponentis, vel cum animo volendi illam expectare, quia, si attente expendantur iura, lib. 3. de condit. & demonstr. l. 1. de condit. & Instit. l. ab omnibus, §. 1. Delegatus 1. Instit. de hered. Instit. §. Impossibil. quando voluerunt, ut conditiones impossibiles in ultimis voluntatibus haberentur pro non adiectis, nihil aliud voluerunt, nisi, ut ut pro non adiectis praesumeretur ab ipsarum legum foro, praesumptio autem semper cedit veritati, quando de hac constat.

10. Quid in dubio, an affuerit eiusmodi animus?

Respondeo, tum in Matrimonio, tum in ultimis voluntatibus possessio stabit pro negatione Matrimonii, & pro negatione dispositionis. Lege Hurt, loc. cit.

Conditio impossibilis putata possibilis.

11. Enascitur ex dictis gravis haec dubitatio: Si conditio sit re ipsa impossibilis, sed possibilis reputetur (quod ex conjecturis colligi non raro potest) à contrahente Matrimonium, quid iudicandum?

Respondeo. Sanchez l. 5. matr. d. 3. n. 8. sentit, nullum tunc esse contractum Matrimonii, imò & nullam dispositionem ultimae voluntatis. Ratio est, inquit, quia tunc contrahens, & disponentis ita consentiunt: ut verè expectare velint implentionem conditionis; jam enim illam putantur possibilem, atque adeo, quae impleri possent. Quoniam ergo ex alia parte ea nunquam ponitur, nunquam purificabitur consensus, & sic nulla remanebunt contrahens, & dispositio.

12. At vero De Lugo, d. 22. de Instit. num. 374. putat non annullari Matrimonium, sed eam conditionem esse reiciendam, perinde, ac adiecta non fuisset, idemque dicit in ultimis voluntatibus. Rationem ducit ex Textu, in dist. cap. fin. de condit. appof. nam Pontifex absolute & sine distinctione definit, esse validum Matrimonium, & conditiones impossibiles esse reiciendas: haec autem iam absolute sunt impossibiles, quamvis à te non tales reputatae. Vtrique sententia est probabilis, modò haec posterior intelligatur juxta dicta n. 7. §. 8. & 9.

Conditio valde difficilis.

13. Subnascitur etiam sequens difficultas. Quid sentiendum, si conditio sit multum difficilis, quae equiparari solet impossibili, seu, ut aliqui loquuntur, si conditio non sit impossibilis per naturam, sed solum de facto propter ejus summam difficultatem? v. g. Te duco in uxorem, si Regnum mihi dotabis, si tu (inquit) mihi mille numerabis, &c. Vbi nota prius ex his, quamvis in se possibile, tamen etiam multis est valde difficile: Et posterius facile fortasse erit aliis, at difficillimum ei pauperi, qui deberet conditionem illam implere.

14. Respondeo. Prima sententia quae est Sanch. l. 5. matr. d. 4. num. 14. aliorumque asserit, Matrimonium sub priore conditione initum, id est sub conditione, quae quamvis comparatione aliquorum, sit possibilis, est ta-

men multis valde difficilis, esse validum (regulariter tamen juxta dicta num. 7. & 8. & conditionem illam rejeci, sicuti rejecitur conditio quaelibet physice impossibilis.) Ratio est, quia illa conditio verè est, & appellatur moraliter impossibilis; ergo, ut impossibilis debet rejeci. At verò Matrimonium sub posteriore conditione celebratum, id est sub conditione, quae cum sit respectu aliorum, sive facilis, sive possibilis, est tamen valde difficilis solum ei, qui illam debet apponere, haec prima sententia docet, esse invalidum, quia in jure non rejiuntur, nisi conditiones absolute impossibiles, qualis non reputatur illa, quae solum respectu tui vnius est valde difficilis.

15. Secunda sententia, quae est Pont. l. 3. cap. 3. n. 15. & Castrop. d. 2. de spons. p. 1. §. 2. num. 2. asserit, ejusmodi Matrimonium contractum sub conditione valde difficile sive multis, sive vni non esse validum; si de facto non ponatur conditio, & conditionem dictam, non rejeci. Ratio est, quia conditiones impossibiles solum per naturam in jure rejiuntur, non verò rejiuntur haec conditiones, quae vocantur impossibiles de facto, cum haec verè sint potius difficiles, quam absolute impossibiles.

Et confirmatur, quia haec conditiones difficiles in dispositionibus ultimarum voluntatum non rejiuntur à jure, ut probat ibid. Pontius, praesertim ex illo juris, Ex §. Impossibilis, Instit. de iur. iuris stipul. (Cui natura impedimento est;) ergo neque rejeci debent in Matrimonio, de quo Ecclesia definit ad similitudinem dispositionis civilis circa dictas ultimas voluntates.

16. Si conditio ex se possibilis, sed, vel per accidens, vel lapsu temporis fiat impossibilis, eam non esse numerandam inter impossibiles, & consequenter nequaquam rejeci in Matrimonio, rectè monent Sanch. Pontius & Castropalaus citati.

§. VI. De conditione turpi de futuro, quamvis ea non sit contraria Contractui Matrimonij.

1. Cum illud possumus, quod jure possumus, ideo conditionem hanc turpem appellare jura solent impossibilem. Accedit, quod impossibile judicari debet, hominem honestum velle facere id, quod turpe est, de hac enim loquimur, non verò de conditione turpi, quae poneretur ab alio sine contrahentium voluntate, ut si quis sic contrahat. Vendo tibi equum, si forte à latronibus tibi tuus ablatus fuerit; tunc enim valet contractus, quia turpitudine non ponitur, ut admittenda à contrahentibus, sicuti rectè notat De Lugo, d. 22. de contract. num. 368.

2. Dico igitur, hanc conditionem haberi pro non adiecta, debetque repelli in Matrimonio, perinde, ac repellitur conditio physice impossibilis, cum iisdem tamen limitationibus allatis §. praeced. num. 7. & 8. Ratio dicti est, quia ita definit loc. cit. Pontifex cap. final. de cond. appof.

3. Hinc fit, ut habet conditio; Te duco in uxorem, si te virginem inveniam, esse modo dicto reiciendam, quia est turpis; siquidem illam invenire Virginem vis, ad eam accedendo; at hic accessus turpis est, cum ante inventionem ejus virginitatis, illa non sit conjux tua. Dixi (ad illam accedendo) nam, si velis invenire modo licito, v. g. per obstertricem, conditio turpis non erit, quare non rejienda.

4. Quæret curiosus. Eademne doctrina est in ultimis voluntatibus, ita ut conditiones turpes in iis rejeci debeant?

Respondeo. Ita De Lugo, loc. cit. num. 370. cum hoc tamen discrimine, quod conditio impossibilis tunc solum habetur pro non adiecta in ultimis voluntatibus, quando non constat, Testatorem omnino voluisse dispositionem non subsistere, ablata conditione. At verò conditio turpis in iisdem ultimis voluntatibus semper aufertur, & dispositio valet, etiam si de contraria Testatoris

toris mente constet. Ratio autem huius rei est, quia ita absolute disponunt iura, ne ob metum lucri emittendi Legatarius vel haeres inducantur ad malum: regulariter tamen id etiam disponunt ex praesumpta vel interpretativa Testatoris voluntate. Et quidem valet legatum, quando non stat per Legatarium, quin ponatur modus. At non stat per Legatarium apponi modum turpem, sed per legem, quae modum illum, seu illud turpe onus merito vetat; ergo pari modo valet legatum sub simili conditione turpi.

§. Quid in ceteris contractibus communibus? Respondetur, in his ejusmodi conditiones turpes, nec rejiciuntur, nec impossibiles reputantur; obligantur tamen sic contrahentes rescindere ejusmodi contractum factum sub conditione turpi, ut sic patrandae turpitudinis impediatur, de quo ego late, lib. 7. in Decalog. cap. 5. §. 3. à num. 8.

§. VII. Sub conditione, qua inest contractui Matrimonii.

1. Si apponatur in contractu conditio, quae de se inest in dicto contractu, eoque modo exprimitur, quo inest, non suspendit contractum, sed statim est perfectus, v. g. *Vendo tibi equum, si consenseris*: quae est conditio tacite imbibita in omni contractu, vel: *si pretium dederis*, quae est conditio ex se inherens contractui venditionis. Ratio est manifesta, quia cum tacite, & expressi eadem sit ratio (de quo axiomate plura habent Pontius, l. 3. cap. 2. & Barbosa in tr. axiom. 218.) ejusmodi contractus non est per memoratas condiciones proprie conditionatus, sed solum per illas exprimitur id, quod de jure veri contractus est.

2. Id igitur pari modo se habet in contractu Matrimonii. Quare, si dicas: *Contraho tecum, si consenseris, si non es mea consanguinea, si nullum subest impedimentum*, non suspenditur Matrimonium, quia condiciones hae de se inest in Matrimonii contractu. Ita Sanchez, l. 5. matr. d. 1. n. 6. Pont. loc. cit. Avers. quae. 5. matr. sect. 6. V. In primis, alique.

3. Dixi (eo modo, quo inest) nam, si ejusmodi condiciones aliter exprimentur, non est mirum, quod suspendant. Sic in jure, l. si ita legatum, §. illi, si volet, ff. de legatis primo, suspenditur dispositio in sequentem modum facta: *Relinquo Titio legatum illud, si velit*: Sensus enim est, si se declarat, quod velit (quae declaratio non inest in dispositione) quare antequam declaraverit, se velle: non habet vim legatum; nam propterea, Titio ante declarationem mortuo, legatum non transmittitur ad ejusdem Titii haeredes. Simili modo in materia Beneficiaria, si dicat, Pontifex, vel Episcopus: *Confero tibi hoc Beneficium, si es idoneus*, non suspendit. At, si dicat: *Confero tibi hoc Beneficium si invenius saceris idoneus*, suspendit, quia illud explicatur, ut inest de jure Collationis, hoc verò, non item.

4. Quod ergo de his dispositionibus dictum est, servari etiam debet in Matrimonio. Unde, si sic illud in eas: *Contraho tecum, si Ecclesia id approbaverit*, suspendit, quia conditio aliter exprimitur, ac inest. Sensus enim est si facto examine constiterit, non adesse impedimentum. Ita Avers. l. c. V. Sed certe, cum Sanchez, l. c. alisque quibus addit Coninch. citatum ab Aversa in contrariam partem; sed, si is attentè legatur, mihi videtur, esse pro parte hac, quae est communis.

5. Quando aliquis diceret, *si Deo placuerit, vendo tibi equum, auco te in uxorem*, &c. cum communiter intelligatur de voluntate beneplaciti Dei, quia omnia vult, vel permittit, nec suspendit contractum, nec Matrimonium, sed validè ea inest. At, si intelligatur de voluntate Approbationis, id est si Deus, ut bonum approbet, tunc, propter rationem modò dictam suspendit. Ita Sanchez, Aversa, alique citati.

Lege Pasqualigum tr. 3. q. mor. 36. qui ex allata doctrina colligit, legatum quoddam relictum Religioso, si

ipsum Religiosus petierit, nec ab ipso Religioso, nec ejus Monasterio obtineri posse nisi ipse Religiosus solaliter petat, nec satis esse, si petat Monasterium.

§. VIII. Sub conditione contraria contractui Matrimonii.

1. Si quis v. g. ita contrahat: *Te duco in uxorem, si non transieram dominium meum corpus ad conjugalem*, contrahit cum conditione, seu modo contrario substantiae matrimonii. Et his, vel similibus, irritum esse, & nullum matrimonium, quia non potest matrimonium subsistere sine suis substantiis, & non immerito sic definitur Pontifex, *si de conditione non novum jus concedens, sed quod est de jure declarans*.

2. Atque id verum est tamen si altero ex conjugibus ejusmodi conditio apponatur, quia validus matrimonii aequè pendet ab utriusque consensu, ut contra Covarruviam, & alios requirentes ad nullitatem, ut conditio hae apponatur ab utroque, notat C. de h. de h. par. 1. §. 4. esto Sanchez probabilem vocet Covarruviam.

3. Cum autem hae condiciones versari possint contra bona matrimonii superius dicta, Sacramentum, & prolem: Quæritur, an quæcumque conditio contra hanc triam, matrimonium irritet? Exemplum primum, *Contraho tecum donec, seu, si non inveniam pulchrum virum contra matrimonii Sacramentum, quod est indissolubile*. Exemplum secundi, *Contraho tecum, si te ad alium tradideris*, Exemplum tertii, *Contraho tecum, si non generare, vel educare prolem*.

4. Et omnes quidem conveniunt, condiciones contra bonum Sacramenti, & Fidei in primo, & secundo exemplo allatas irritare matrimonium, quia hae sunt essentialia matrimonii. At de conditione contra generationem proles Sanchez l. 5. matr. d. 10. putat ab irritari matrimonium, quia pari modo illius essentia ipsa pugnant est.

5. Sed G. Hurtad. d. 7. matr. diff. 9. cum Vaf. Rold. Coninch. melius distinguit; atque, ad ea matrimonium irritari, quando apponitur conditio evitandi prolem modo illicito v. g. si deberet evitari, sumendo carnalem deiciendum factum, occidendo, vel non educando prolem susceperam, &c. Id enim est plane contrarium matrimonio: non autem irritari, quando apponitur conditio modo licito v. g. si evitanda esset proles proli, quia conjux nollet perire; quod utique licet ipsi est, vel, quia etiam nollet reddere, sed cum consensu alterius conjugis, pura emissio ex utroque voluntate Voto Castitatis: id enim non repugnat matrimonio, cujus essentia est obligatio ad transmittendum corpus in ordine ad generationem, non verò ipsi ab illis generatio, ut supra vidimus. Quare si ad alium proli fiat propter bonum finem ex utroque conjugis consensu, ut fuit in matrimonio Sanctissime Virgine & Sancti Ioseph, nec illicita est, nec Matrimonium irritat repugnans.

§. IX. Sub conditione positiva, vel negativa.

1. Hæc, vel similis positiva conditio sine præfinitione temporis: *Te duco in uxorem, si Romanus aliquis vnico*, & primo actu impletur. Debet autem impleri, quam primum moraliter possit. Ita Avers. §. 5. Matr. Quarto, unde, si occurrat moralis opportunitas, & si aetas, stabilitas, & firmus redditorum cum promissis, tur, & c. §. 5. Matr. cunque parere iniuria etiam

2. Contra, hæc, vel similis conditio negativa sine determinatione temporis: *Te duco, si Romanus non appareat*, proflus vana est, & nullum viquam parit matrimonium.

nium, quia ut esset expectandum usque ad mortem, ut videretur, an ille Romam adiret, necne, quod esset dicere, matrimonium esse adimplendum post mortem, quoniam nihil magis ridiculum esse posset.

3. Quoniam verò sic aliquis contrahere potest aliquando: *Te duco, modo Romam non adieris*, maxime est advertendum ejusmodi consensum non esse sub conditione, sed sub modo. Quare matrimonium est validum, quia est absolute contractum, & solum remanet obligatio coniugi Romam non adeundi, seu illum modum servandi, si turpis non est.

§. X. Monitio ad Parochos.

4. Actenus dicta de consensu conditionato in matrimonio locum hodie nullum habere debebunt, quia monendi sunt Parochi (quorum, & Testium assistentia est post Tridentinum necessaria ad validitatem matrimonii) ut nunquam ejusmodi conditionatos consensum admittant. Nam licet, si admitterent, matrimonium perficiendum foret per conditionis adventum, modo, in superioribus explicato, nihil enim circa rem hanc Tridentinum innovavit, nihilominus prudenter Parochi facient, si absolutum requirant consensum. Quod, si alicujus conditionis impletio ad matrimonium expectanda sit, ea expectetur, antequam illud per verba de presentia celebretur. Vile tamen fuit, prædictas conditiones explicare, tum, ut natura contractus matrimonii magis inspicere, tum quia illa locum sæpe habere possent in Sponsalibus, in quibus non est opus præsentia Parochi, ut recte notat Sanchez l. 5. d. 1. n. 1.

CAPUT VI.

De Consensu Matrimonii coactio.

§. I. De Consensu dato ex Errore, & similibus. Remissivè.

1. Quoad errorem, dolum, deceptionem, recole, quæ superius tract. 3. c. 2. §. 2. dicta sunt circa sponsalia, nam quia eadem hic sunt observanda, molestum esset illa repetere.

2. Præterea scito, nihil nos hic agere de consensu Matrimonii habito ex spe lucri, ex blanditiis, ex amore, &c. hæc enim sine dubio nihil obstant validitatem matrimonii, cum ea non faciant involuntarium, sed maxime voluntarium augeant. Lege Sanchez lib. 4. matr. d. 11.

§. II. De Consensu ex Metu.

1. Eminerit, ut supra explicuimus, metum alium esse gravem, alium levem, iustum, iniustum, incellum, vel ad extorquendum matrimonium; vel ad aliud; incellum item, vel ab extrinseca causa libera, vel ab intrinseca.

2. His in memoriam redactis, hic ea ex dictis L. 1. in Decal. cap. 2. §. 5. afferam, quæ magis pertinent ad materiam de matrimonio, quo ad meticulousum consensum, in quo versamur. Et quamvis multa de hoc argumento dicta sint supra tract. 3. de spons. c. 2. §. 2. aliqua tamen ex illis hic repetere, claritatis, & commoditatis gratiâ, non gravabor.

Metus gravis iniuste incellus, ad extorquendum Matrimonium.

3. Matrimonium hoc metu contractum est iure naturæ, ex mea sententia, nullum. Id dicto lib. in Decal. c. 2. §. 5. n. 22. satis probatum est ex eo capite, quod quicumque contractus, simili iniusto metu initus, non potest parere in alio ius iustitiæ: sic enim oriretur iustitia ab iniuria, scilicet ab Iniustitia, quod est impossibile. Est etiam ejusmodi matrimonium ab Ecclesia C. significavit, Pars III.

de eo, qui duxit in matrim. C. Requisivit, C. Gemma, de spons. annullatum, quod nemo negat.

4. Hinc sequitur etiam iuramentum, quo quis, vel matrimonium, vel sponsalia meticulousa firmet, esse nullum, & non obligare, ad ratificandam, nec indigere relaxatione, quia iuramentum sequitur naturam contractus, cui adhæret. Si ergo contractus dicti matrimonii nullum inducit obligationem, nec inducit iuramentum. In Aver. q. 4. secl. 6. V. asserendum citans Barb. Sanc. Dian. & alios.

Matrimonium ex metu levi iniusto, ad Matrimonium extorquendum incellus.

5. Probabile est, hoc matrimonium nullum esse in foro conscientie, idque potissimum, quia ei deest perfectus consensus, qui matrimonio, quod est ex natura sua dissolubile, necessarius est. At hoc multo est probabilius secundum Sanchez l. 4. d. 17. n. 2. De Lugo de Inst. d. 22. n. 141. & Pont. l. 4. c. 18. n. 2. validum in eodem foro conscientie esse, tum iure naturæ, tum positivo. Ratio potissima est, quia cum metus levis sit in potestate ineuntis matrimonium, ut, & alium contractum, facileque illum is depellere possit, si non depellit, liberè, & perfecte sine ulla coactione contrahit, & consequenter cum perfectissima libertate consentit.

6. Dixi (in foro conscientie) nam, ne detur ansa litibus, metui levi non datur actio in foro externo, ut omnes docent.

Matrimonium ex metu, sive levi, sive gravi, iuste incellus, ad Matrimonium.

7. Matrimonium ex hoc metu est validum. Ratio est quia radix, unde nullus sit, vel rescindi possit contractus, est iniuria, quæ fiat contrahenti: at nulla iniuria fit ei, cui sic causa metus datur, &c. ergo, &c. Quam enim tibi iniuriam irrogo, si dicam: *Nisi mihi hoc vendas, vel nisi Bertam duxeris, accusabo te iuste de homicidio à te patratum*; gratiam potius à te iniuro, quæpe propono, hoc remedio, malum punitionis tibi dabitur, posse non diffuculter effugere. Ita Castropalaus tom. 1. n. 2. disp. 1. punct. 10. & Sanchez lib. 4. matr. d. 13. n. 3. & disp. 17. n. 2. Dices, at Matrimonium debet esse perfecte liberum, quæ libertas certe læditur per metum, etiam iuste incellus, ad extorquendum matrimonium.

8. Respondeo, non lædi iniuste, sed iuste; Matrimonium autem debet esse perfecte liberum libertate non læsa iniuste, non verò libertate quomodocunque perfecta. Sic à Castrop. l. c. d. 1. p. 10. n. 4. respondetur huic rationi.

9. Verum, quia alicui videri poterit rationi non placere per hanc responsonem esse satisfactum (Adde, & auctoritatem multorum asserentium, ejusmodi matrimonium nullum esse) non puto improbabile Bonac. de matr. q. 3. p. 8. d. n. 10. Coninch. d. 28. d. 1. n. 15. alique apud Castrop. l. c. n. 1. V. Secunda sent. aliorumque opinionem, qui discurrunt in sequentem modum. Ejusmodi metus gravis iustus aliquando inquitur ad alios fines, aliquando ad extorquendum matrimonium: habet, v. g. Caius ius accusandi Titium ob iniuriam sibi illatam per furtum mille aureorum, potest tunc Caius metum accusationis incutere Titio ad extorquendos mille aureos, dicens, *redde mihi aureos, secus, te accusabo*, at non potest dictum accusationis metum incutere ad extorquendum matrimonium, sic dicens, *Duc meam filiam, secus te accusabo*. Ratio est, inquit, quia hic metus iniuste incutitur ad hunc finem matrimonii, cum ipsius libertati repugnet. At verò ad finem extorquendi aureos iuste incutitur, quia ad eos recuperandos utitur Caius modo licito accusationis. Non indigemus autem hac distinctione in alio exemplo, quo iudex v. g. minetur carcerem Petro Stupratori Virginis, nisi illam ducat, vel dotet; tunc enim licitè, & iuste Iudex potest, immo debet carcerationis metum incutere ad finem extorquendi matrimonium, quia Stuprator tenetur ex se secundum leges illud celebrare.